

SXEDIO.E86

11.2.1931: (Εκτο μέρος). Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΕΡ ΡΟΝΑΛΝΤ ΣΤΟΡΡΣ ΓΙΑ ΤΑ ΟΚΤΩΒΡΙΑΝΑ. Η ΤΑΞΗ ΑΠΟΚΑΘΙΣΤΑΤΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΙΣ **27** ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΝ ΣΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥΣ. ΣΕ **200** ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΧΩΡΙΑ ΕΓΙΝΑΝ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΙΣ

Ο Κυβερνήτης της Κύπρου Σερ Ρόναλντ Στορρς στο Εκτο μέρος της έκθεσης του στον υπουργό Αποικιών για τα γεγονότα της **21ης** Οκτωβρίου **1931** ανέφερε:

55. Με την 'φιξη του "Κολόμβου" ο Αντιναύαρχος δέχθηκε να απαλλάξει τον στρατιωτικό ουλαμό στην Αμμόχωστο. Απάλλαξε επίσης τον ουλαμό στην Πάφο. Αυτό κατέστησε ικανό τον αρχηγό των στρατευμάτων να συγκεντρώσει τις δυνάμεις του στη Λευκωσία και να πατάξει με ταχύτητα κάθε ταραχή στις επαρχίες όταν το καλούσε η ανάγκη. Οι εκθέσεις για ταραχές στα χωριά ενέπνεαν ανησυχία και χρειάζονταν άμεσα μέτρα προς καταστολή. Στην επαρχία Λευκωσία αποκόπηκαν τηλεγραφικά και τηλεφωνικά σύρματα έγινε επέμβαση στη σιδηροδρομική γραμμή, σε δυο δε χωριά έγινε άρνηση πληρωμής φόρων. Αναγγελλόταν δε πληθώρα επαναστατικές διαδηλώσεις. Ο ουλαμός στην Πάφο αναχώρησε με φορτηγά αυτοκίνητα το βράδυ της **25ης**, παρέμεινε τη νύκτα στο Τρόδος και αναχώρησε νωρίς στις **26** το πρωί για τη Λευκωσία αφού παρέκκλινε από τον κύριο δρόμο για να επισκεφθεί ορισμένα χωριά στα οποία έλαβαν χώραν ταραχές. Αεροπλάνα της τάξης που στάληκαν από τον Κεντρικό σταθμό της Βασιλικής Αεροπορικής δύναμης για τη Μέση Ανατολή συνόδευσε τους στρατιώτες και διενήργησε επιδείξεις, χωρίς οβίδες πάνω από τα χωριά. Στο χωριό Ζώδια πλήθος από **300** πρόσωπα αποπειράθηκε να σταματήσει τα φορτηγά αυτοκίνητα και λιθοβόλησε τους στρατιώτες. Ο αξιωματικός που έχει την αρχηγία διέταξε να πυροβολήσουν και το διασκόρπισε.

Φονεύθηκε ένας και πληγώθηκε άλλος. Ένα κοριτσάκι πληγώθηκε μέσα στην οικία που βρισκόταν από αποστρακισμό. Στο Ακάκι ένα άλλο χωριό, στη επαρχία Λευκωσία, φορτηγό αυτοκίνητο ανεφοδιασμού παρεμποδίστηκε από το πλήθος το ίδιο πρωί, ο δέ πληρεξούσιος για τούτο αξιωματικός, ο οποίος συνοδευόταν από δυο μόνο άνδρες αναγκάστηκε να πυροβολήσει. Πληγώθηκαν δυο άνδρες, ένας από τους οποίους πέθανε αργότερα. Σε χωριό στην επαρχία Πάφου, η αστυνομία πυροβόλησε υπερασπιζόμενη αστυνομικό σταθμό, πληγώθηκε δε ένας ελαφρώς. Κανένα άλλο ατύχημα δεν προέκυψε από τον πυροβολισμό στα χωριά κατά τη διάρκεια των ταραχών.

56. Άλλος ουλαμός από τη Λευκωσία περιήλθε κάποιον τομέα της Λευκωσίας στις **26**, έγιναν ορισμένες συλλήψεις και επιστήθηκε γενικώς η προσοχή πολλών. Μικρές στρατιωτικές περίπολοι με βρετανούς λιτεοουργούς ως οδηγούς και διερμηνείς απεστάλησαν επίσης με αυτοκίνητο σε ένοχα χωριά σε απομακρυσμένες περιοχές, το δε σύστημα αυτό απέβη πολύ αποτελεσματικό. Εσωκλείω χάριν διαφώτισης έκθεση πεπραγμένων του Αρχικτηνίατρου για το χωριό Κάμπος, στην επαρχία Λευκωσίας, που υπάγεται στα Δάση Πάφου, όπου από τις **22** είχε επικρατήσει διατάραξη της τάξης, κόπηκαν τηλεφωνικά σύρμαστα, ο δε κ. Γ.Γ. Τσιάμπαν, Βοηθός Διατηρητής των Δασών, είχε παρεμποδισθεί ενώ κατερχόταν προς τη Λευκωσία και εξαναγκάστηκε να επιστρέψει στο σταθμό στο δάσος. Κάθε φορά που συναντούσαν αντίσταση οι περίπολοι διέλυαν το λαό και επέβαλλαν υπακοή με απειλή χρήσης βίας υποβοηθούμενες, όταν παρίστατο ανάγκη, από τους κόπανους των όπλων. Μέχρι τις **27** οι περί Αμύνης Κανονισμοί είχαν τοιχοκολληθεί σε όλη την επαρχία Λευκωσίας, έπαυσε δε μετά από αυτά κάθε στασιαστική κίνηση είτε στην πρωτεύουσα είτε στα χωριά. Η θέα στρατιωτικών περιπολιών, ο σκοπός των περί Αμύνης απαγορεύσεων, η γνώσις ότι οι ταραξίες είχαν συλληφθεί και η αυξανόμενη συναίσθηση ότι το έγκλημα θα τιμωρείτο και η ζημιά που έγινε, θα

πληρωνόταν από τους υπεύθυνους καθησύχασε τους ταραξίες και ενθάρρυνε τους νομιμόφρονες να ενασκήσουν την επίδραση τους και στις πόλεις ακόμη.

57. Μέχρι τις **27** είχε αποκατασταθεί η τάξη σε όλες τις πόλεις της νήσου, αλλά σε άλλες επαρχίες, οι οποίες δεν είχαν το πλεονέκτημα από στρατιωτικές περιπόλους, οι ταραχές στα χωριά και η καταστροφή περιουσίας συνεχίστηκαν. Στην επαρχία Πάφου, το ναυτικό συνεργάστηκε με την Αστυνομία στις περιπολίες για τα χωριά. Με την εξαίρεση δυο περιστατικών απόπειρας προς πυρποληση αστυνομικών σταθμών, τα οποία αποκρούστηκαν επιτυχώς, οι εκεί ταραχές δεν υπήρξαν σοβαρές. Στην επαρχία Λάρνακας η ζημιά που έγινε περιορίστηκε στην καταστροφή των τηλεγραφικών γραμμών την αποκοπή και διάφραξη ενός δρόμου και την παράνομη περισυλλογή καύσιμης ύλης. Στην επαρχία Κερύνειας αποκόπηκαν τηλεγραφικά σύρματα, έγινε διάρρηξη ενός αστυνομικού σταθμού, διαρπάγηκε δε μια αποθήκη άλατος. Στις επαρχίες Λεμεσού και Αμμοχώστου επικρατούσαν σοβαρότερες συνθήκες.

58. Στις **25** στα χωριά της Λεμεσού, εκτός από τις διαδηλώσεις, συνέβησαν κλοπές σε δυο αστυνομικούς σταθμούς, σε τρία δε χωριά οι αστυνομικοί αφοπλίστηκαν με τη βία. Η καταστροφή πολύτιμης κυβερνητικής περιουσίας στο χωριό Πισσούρι που κείται στο δρόμο Πάφου, για την οποία έκαμα μνεία στην παράγραφο **46** ανωτέρω, συνέβη την προηγούμενη. Ένας εισπράκτορας φόρων ληστεύθηκε, πολλοί δε χωρικοί συγκέντρωσαν το άλας από την αλυκή Λεμεσού, η πλειονότητα των χωριών όπως αναγγελλόταν ανθίστατο στους αστυνομικούς, μικρή δε αστυνομική περίπολος που απεστάλη να επιληφθεί της ληστείας του εισπρακτορα των φόρων (στην Απαισιά) σταματήθηκε και απειλήθηκε από πλήθος και δεν κατόρθωσε να εισέλθει στο χωριό. Οι αστυνομικοί στην επαρχία διατάχθηκαν να επιστρέψουν στη Λεμεσό, ισχυρή δε στρατιωτική περίπολος, αναχώρησε από εκεί με φορτηγό αυτοκίνητο κατά το μεσονύκτιο με οδηγίες

να χρησιμοποιήσει ικανή βία προς αποκατάσταση της τάξης και πραγματοποίηση συλλήψεων και σε εγκληματικά χωριά. Η περίπολος διεξήγαγε μακρά και επιτυχή περιοδεία κατά την επομένη. Ένα επί πλέον όπλο κλάπηκε στις δε **27** μικρό αστυνομικό απόσπασμα ενώ κατερχόταν στη Λεμεσό, έπεσε σε ενέδρα και αποπλίστηκε με τη βία. Εξακολούθησε η κλοπή του άλατος με τους χωρικούς να έρχονται από μακριά και κοντινά μέρη με τα υποζύγια τους και με φορητά ακόμη αυτοκίνητα, για να περισυλλέξουν τούτο από τη λίμνη. Στις **27** επισκέφθηκε τη Λεμεσό στρατιωτικός ουλαμός που μεταφέρθηκε εκεί αεροπορικώς, εισέδυσσε δε στην επαρχία προς υποβοήθηση της αστυνομίας. Στις **28** όλα τα όπλα που κλάπηκαν επιστράφηκαν. Την ίδια ημέρα οι κάτοικοι των Μανδριών επισκεύασαν, σύμφωνα προς διαταγές μου, με βάση το διάταγμα περί Αμύνης εν Συμβουλίω, γέφυρα στον κύριο δρόμο από το Τρόδος στη Λεμεσό, την οποίαν αυτοί κατέστρεφαν. Στις **29** ο Αρχιδασονόμος με σώμα στρατού και αστυνομικούς επιλήφθηκε συνοπτικά την ευθύνη ορισμένων ορεινών χωριών, για αξιόποινες πράξεις κατά των δασικών νόμων. Επαπειλείτο καταστροφή των δασών με φωτιά σε μεγάλη κλίμακα. Εξακολούθησαν οι έρευνες και συλλήψεις, κατά την πρώτη δε εβδομάδα του Νοεμβρίου όλοι οι επαρχιακοί αστυνομικοί επέστρεψαν στις τακτικές τους θέσεις.

59. Στις **26** Οκτωβρίου στην επαρχία Αμμοχώστου δυο δασικές φυτείες και μερικά δασικά οχήματα πυρπολήθηκαν, έγινε διάρρηξη σε τέσσερα αστυνομικούς σταθμούς οι οποίοι κατερειπώθηκαν, ένα δε τελωνειακό οίκημα καταστράφηκε από φωτιά. Στις **27** πυρπολήθηκε ένας αστυνομικός σταθμός, έγινε δε διάρρηξη σε άλλα τρία δασικά οικήματα καταστράφηκαν με φωτιά, τρεις δε αλαταποθήκες διαρρήχθηκαν. Δυο επί πλέον δασικοί σταθμοί πυρπολήθηκαν, ο μεν στις **28** ο δε άλλος στις **29**. Στις **28** έφθασε στην Αμμόχωστο αεροπορικώς από τη Λευκωσία στρατιωτικός ουλαμός και περιήλθε ορισμένα χωριά που βρίσκονταν στην περιοχή τα οποία

θεωρούνταν υπεύθυνα για συνεχή βλάβη, η οποία έγινε στις τηλεγραφικές και τηλεφωνικές γραμμές ως και τη σιδηροδρομική τροχιά. Ο ουλαμός επέστρεψε την ίδια μέρα στη Λευκωσία. Στις **29** στάληκε αστυνομικός ουλαμός στη χερσόνησο της Καρπασίας απ' όπου όπως αναγγέλθηκε σε εκθέσεις, λάμβανε χώρα ή πιο πολύ σοβαρή ζημιά. Στις **30** ο Κ.Π..Ρωσίδης, πρώην μέλος του Νομοθετικού Συμβουλίου, ο οποίος όπως εγνώσθη και λεγόταν περιόδευε την επαρχία και παρότρυνε το λαό να διαπράττει πράξεις καταστροφής, διατάχθηκε με βάση τους Κανονισμούς περί Αμύνης να εγκαταλείψει την επαρχία και να παραμένει στη Λευκωσία, όπου ήταν δυνατό να εξασκηθεί καλύτερος έλεγχος στις πράξεις του. Η ίδια προφύλαξη λήφθηκε ακολούθως σε σχέση προς άλλους πολιτικούς αρχηγούς για τους οποίους υπήρχε υποψία ότι εξακολουθούσαν τις στασιαστικές ενέργειες τους εναντίον της Κυβέρνησης. Μικρό στρατιωτικό απόσπασμα υπό την αρχηγία λοχία απεστάλη στις **31** στην Καρπασία προς ενίσχυση της αστυνομίας. Μέχρι τις **2** Νοεμβρίου αποκαταστάθηκε η τάξη σε όλη την Καρπασία, διενεργήθηκαν πολλές συλλήψεις, τα δε χωριά στην περιοχή εκείνη άρχισαν να επανακατασκευάζουν την κυβερνητική περιουσία την οποία πριν από μια εβδομάδα είχαν καταστρέψει. Για να μπορέσουν οι αστυνομικοί να επισπεύσουν τις έρευνες τους, ο Πλοίαρχος του "Κολόμβο" τους απάλλαξε από τα καθήκοντα τους σε σχέση με την εφαρμογή της διαταγής για κατ' οίκον περιορισμό στο Βαρώσι.

60. Υπήρξαν γύρω στα **200** εν όλω χωριά στα οποία επικρατούσε αναβρασμός και έγιναν διαδηλώσεις, αλλά χωρίς οποιαδήποτε παράβαση των νόμων. Λιγότερα από **70** πρόσωπα υπήρξαν το έργο μικρών συμμοριών, κακούργων ή ατόμων, αλλά δεν μπορεί να υπάρξει ικανοποιητική διάκριση μεταξύ κοινοτικής και ατομικής ευθύνης για παρότρυνση. Υπάρχουν **598** Ελληνικά Ορθόδοξα και ανάμικτα Ορθόδοξα και Τουρκικά χωριά στη νήσο. **307** από τα οποία δεν συμμετείχαν καθόλου στις ταταρχές.

61. Η φύση των συμβάντων στα χωριά όπου υπήρξε διατάραξη της τάξης είναι, όπως θα κατανοηθεί, δύσκολο να ορισθεί. Τα νέα ότι οι πόλεις είχαν περιφρονήσει την εξουσία, φαίνεται ότι είχαν μεταφερθεί σε πολλά χωριά από ειδικούς μυστικούς πράκτορες, από τις πόλεις, οι οποίοι διαβεβαίωσαν τους χωρικούς, ότι υπήρξε ανατροπή της κυβέρνησης και προσήγγιζε η συντέλεια. Διοργανώνονταν συλλαλητήρια κατά τα οποία εγειρόταν η κραυγή: "Δεν υπάρχει Κυβέρνηση - αυτή είναι η ημέρα της επανάστασης και ζήτω η ένωση". Οι μέθυστοι και οι κακού χαρακτήρα άνθρωποι επωφελούνταν περισσότερο από την κατάσταση. Οι νομοταγείς χωρικοί οι οποίοι εξακολουθούσαν να πληρώνουν τους φόρους τους χλευάζονταν. Οι αστυνομικοί και οι εισπράκτορες των φόρων αποφεύγονταν ή δεν λαμβάνονταν υπόψη. Εάν αυτοί επενέβαιναν και επέμεναν στην εκτέλεση αντιδημοτικών καθηκόντων, υποδεικνυόταν σ' αυτούς ότι δεν χρειάζονταν πλέον. Εναντίον κανενός εισπράκτορος φόρων και εναντίον μρικών μόνον αστυνομικών δεν έγιναν επιθέσεις στα χωριά. Με τα πράγματα να έχουν έτσι μερικοί αστυνομικοί εξήρχοντο με σύνεση προς περιπολία μέχρις ότου βελτιωθεί η κατάσταση, άλλοι δε επέδειξαν αρκετό θάρρος και επιδεξιότητα παραμένοντες τις θέσεις τους προς λογική με το λαό συζήτηση και εναντιούμενοι κάποτε εντελώς μόνοι, προς παράνομες πράξεις ή βιαιοπραγίες από μέρους του πλήθους. Πολλοί από τους μουκτάρες και τους δημογέροντες απέστειλαν παραίτηση. Μερικοί παραιτήθηκαν ύστερα από πιέσεις και άλλοι για ν' αποφύγουν τη συκοφαντία, είπαν ότι είχαν, ενώ δεν είχαν, παραιτηθεί και υπέμεναν μέχρις ότου μεταβληθούν οι καιροί. Οσες παραιτήσεις λήφθηκαν πραγματικά από τους διοικητές δεν έγιναν αποδεκτές και γρήγορα αποσύρθηκαν. Μερικοί μουκτάρες υποστήριξαν εμπιστευτικώς την αστυνομία. Η ιδέα ότι η Κυβέρνηση είχε ανατραπή υπήρξε φαίνεται πολύ επιπόλαιη, στο μέσο δε του θορύβου και και αυθόρμητα αναγνωριζόταν

επίμονα η ύπαρξη της εξουσίας. Στην Απαισιά, όπου ο εισπράκτορας των φόρων ληστεύθηκε από τις εισπράξεις του, λήφθηκαν από το λαό μόνον οι τελευταίες πληρωμές που είχαν γίνει. Το υπόλοιπο (ποσό) στο σάκκο του εισπράκτορα δόθηκε προς φύλαξη στον ταμιά της εκκλησίας. Στην επαρχία Αμμοχώστου αναφέρεται ότι ένας χωρικός ο οποίος έκλεψε άλας από κάποια διαρπαγείσα αλαταποθήκη, παραπονέθηκε στην αστυνομία ότι μέρος του άλατος που λήφθηκε από αυτόν είχε κλαπεί και πάλι από άλλο συγχωριανό του. Ένα ταραχοποιό χωριό στην επαρχία Πάφου απειλήθηκε αποτελεσματικά, ότι εάν δεν συμπεριφερόταν καλώς το απόσπασμα που βρισκόταν εκεί θα μετακινείτο σε άλλο χωριό. Στις επαρχίες Λεμεσού και Αμμοχώστου, χωρικοί αξιώνοντες φιλονικούμενα δικαιώματα βοσκής και άλλα δικαιώματα στα κυβερνητικά δάση επωφελήθηκαν της περίπτωσης για να επιτεθούν εναντίον της περιουσίας του Δασονομείου. Μεγάλος αριθμός των τέτοιων ενόχων χωριών βρίσκονταν στα μεθόρια των δασών. Η γενικότερη αξιόποινη πράξη που διαπράχθηκε ήταν η κλοπή άλατος. Η ευκαιρία προς υλική ωφέλεια από τη χαλάρωση της εξάσκησης κανονικού ελέγχου έγινε αμέσως κατανοητή.

62. Η ταχύτητα με την οποία θα ήταν δυνατό να αποκατασταθεί η τάξη στις επαρχίες εξαρτάτο μόνο από τη διαθεσιμότητα περιπολιών προς επίσκεψη και του απαιτούμενου χρόνου προς άφιξη σε χωριά που βρίσκονταν μακριά. Τα μέσα που απαιτούντο βρίσκονταν σε πλήρη λειτουργία κατά την πρώτη βδομάδα του Νοεμβρίου. Περαιτέρω η επάνοδος στην κανονική ζωή στα χωριά, όπου διασαλεύθηκε η τάξη υπήρξε απόλυτος. Οι ταραξίες και οι κακοποιοί κατεκρίνονταν ελεύθερα, οι δε έρευνες της αστυνομίας έγιναν ευμενώς δεκτές και υποβοηθήθηκαν φανερά από καλώς διατεθειμένους χωρικούς. Στο Λυθροδόνα, χωριό υπεύθυνο κατά τον Οκτώβριο για κάποια εχθρική διαδήλωση, κατέστη δυνατή να επιστραφεί απεριόριστη προσέλευση στο πανηγύρι κατά τις **9** Νοεμβρίου. Παρέστησαν **5.000** χωρικοί,

καμμιά δε εκδήλωση ανησυχίας ή διατάραξη της τάξης δεν συνέβη. Στις πόλεις όμως εξακολούθησε υποκρυφίως να υφίσταται ταραχή και πουθενά δεν παρουσιάζοντο σημεία δημόσιας θλίψης ή μετάνοιας. Τμήμα του όχλου ήταν ακόμη έτοιμο να πεισθεί ότι η επαναστατική κίνηση μπορούσε τελικά να έχει επιτυχή έκβαση και να ενισχυθεί ακόμη από βοήθεια από το εξωτερικό υπο τύπον ένοπλης ή διπλωματικής επέμβασης. Καταβλήθηκε κάθε δυνατή προσπάθεια από την Κυβέρνηση για διασκόρπιση των φαντασιακοπιών και για διδαχή υπακοής. Στο παρόν σημείον μπορώ να σημειώσω την καλήν πρόοδο που επιτεύχθηκε παρόλον ότι η συμπλήρωση του έργου δεν φαίνεται και τώτα ακόμη στον ορίζοντα.

63. Στις **30** Οκτωβρίου μπόρεσα να δημοσιεύσω ευρέως καθόλη την Αποικία το τηλεγράφημα του προκατόχου σας της **28ης**. Η εκφραζόμενη σε αυτό απεριόριστη έγκριση των εργασιών μου για τη σύλληψη των ταραχοποιών και η δήλωση ότι στάση και διατάραξη της τάξης δεν θα γίνονταν ανεκτές από την Κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητας, υπήρξαν ζωτική αρωγή για μένα. Στις **3** Νοεμβρίου έξη από τους απελαθέντες δημεγέρτες απέπλευσαν για την Αγγλία και το Γιβραλτάρ, οι δε παραμένοντες τέσσερις ακολούθησαν αυτούς στις **6**. Το γεγονός της αναχώρησης των δημεγερωτών και της απέλασης τους με τη βία εξαγγέλθηκε διά του εχώριου Τύπου. Αυτό συνέτεινε στην αποκάθαρση της ατμόσφαιρας από τις διαδόσεις οι οποίες επαινούντο ότι οι έκτακτες εξουσίες και τα μέτρα που λήφθηκαν από την Κυβέρνηση θα ακυρώνονταν γρήγορα. Οι διαδόσεις αυτές υφίστανται ακόμη, αλλά η πειστική τους δύναμη, εξακολουθεί να ελαττώνεται. Στις **3** Νοεμβρίου δημοσιεύθηκε γνωστοποίηση με την οποία ανακοινωνόταν ότι η δαπάνη για επανόρθωση της κυβερνητικής περιουσίας που καταστράφηκε, θα επεβάρυνε τις ελληνικές Ορθόδοξες κοινότητες, ανάλογα με την ευθύνη, και ότι ο νόμος με τον οποίο θα εφαρμοζόταν η τέτοια απόφαση, θα προκηρυσσόταν σύντομα γνωστοποίηση για την έκδοση ανοικτών

γραμματών που καλούσαν το Νομοθετικό Συμβούλιο, δημοσιεύθηκε στις **16** Νοεμβρίου, την δε **1η** Δεκεμβρίου, προκηρύχθηκαν τρεις νέοι νόμοι που ψηφίστηκαν από μένα στη βάση των νέων Ανοικτών Γραμμάτων. Χωρισμένα απαγόρευα τη μη εξουσιοδότηση, αναπέταση ή έκθεση σημαίων, περιόριζα την κρούση εκκλησιαστικών και άλλων καμπάνων προς παρακώλυση της εμφάνισης εκ νέου της κατάχρησης τους, ως καμπάνων κινδύνου, παρείχαν δε σε μένα την εξουσία ως κυβερνήτη να διορίζω τις κοινοτικές αρχές των χωριών. Ο περί Επανόρθωσης Επιβαρυντικός Νόμος, εκπληρώνοντας την απόφαση ότι περιουσία που καταστράφηκε θα αντικαθίστατο και επισκευάζετο με έξοδα των υπευθύνων πόλεων και χωριών, επιψηφίστηκε στις **21** Δεκεμβρίου. Η φορολογία ανερχόταν σε σύνολο **34,515** λιρών και ποσό που υπερβαίνει το **80%** του συνόλου έχει ήδη εισπραχθεί. Πέραν των **2.000** έχουν ήδη καταδικασθεί από το Κακουργιοδικείο και τα πταισματοδικεία, για ειδικές αξιόποινες πράξεις που σχετίζονται με τις ταραχές και έχουν τιμωρηθεί επαρκώς.

64. Στο μεταξύ το σώμα προς περιφρούρηση των δυνάμεων στην αποικία της Αυτού Μεγαλειότητας ελαττώνονταν συν τω χρόνω. Στις **5** Νοεμβρίου, ένας επί πλέον λόχος πεζικού έφθασε στην Αίγυπτο και απάλλαξε τα ναυτικά σώματα που αποβιβάστηκαν στην Αμμόχστο, Λάρνακα, Λεμεσό και Πάφο. Την επομένη τα πλοία της Αυτού Μεγαλειότητας απέπλευσαν για τη Μάλτα. Ο αριθμός των τεθωρακισμένων αυτοκινήτων που ζητήθηκαν έφθασε επίσης. Περιόδευσαν ανά τη νήσο και αφού θεωρήθηκαν ως μη αναγκαία για πρακτικούς σκοπούς επιστράφηκαν στην Αίγυπτο για πρώτη δυνατή ευκαιρία ατμοπλοϊκής μεταφοράς. Ένας λόχος πεζικού τοποθετήθηκε στον κεντρικό σταθμό στη Λευκωσία, ο δε δεύτερος λόχος διανεμήθηκε εξίσου μεταξύ Αμμοχώστου και Λάρνακας, ο δε τρίτος στη Λεμεσό με δύο τμήματα στην Πάφο. Προς το τέλος του Νοεμβρίου αποσύρθηκε το σώμα στην Πάφο και το κάθε ένα από την Αμμόχστο και Λάρνακα, ο δε τρίτος ελαττώθηκε κατά

το μισό. Ένας από τους ενισχυτικούς λόχους επέστρεψε τότε στην Αίγυπτο. Στις **31** Δεκεμβρίου ο δεύτερος ενισχυτικός λόχος επέστρεψε επίσης στην Αίγυπτο, ενώ ο αρχικώς λόχος προς φρούριση της νήσου συμπληρώθηκε πλήρως και συνίσταται τώρα από **4** αξιωματικούς και **175** άνδρες. Οι απαγορεύσεις του κατ' οίκον περιορισμού, την εφαρμογή των οποίων ανέλαβαν οι στρατιωτικοί ενεργώντας προς υποβοήθηση της αστυνομίας αφαιρέθηκαν σε όλες τις πόλεις όπου εφαρμόστηκαν κατά την παραμονή των Χριστουγέννων. Οι απαγορεύσεις υπήρξαν αυστηρές. Φώτα ή θόρυβος οποιουδήποτε είδους δεν επιτρέπονταν κατά τις ώρες του κατ' οίκον περιορισμού.

65. Η ευμένεια του μεγάλου Μουσουλμανικού πληθυσμού και των άλλων μειονοτήτων προς την Κυβέρνηση δεν ταλαντεύθηκε καθόλου καθόλη τη διάρκεια των ταραχών, παρόλον ότι αυτές υπέστησαν τις διαταγές προς κατ' οίκον περιορισμό και άλλες απαγορεύσεις από κοινού με τους συμπολίτες τους. Στη νομοταγεία συμμετείχαν πλήρως οι Ελληνορθόδοξοι συμπατριώτες τους οι οποίοι αποτελούν την πλειοψηφία στην πολιτική υπηρεσία και την αστυνομία. Μεγάλως βάρος εργασίας που ηυξήθηκε είχε επιρριφθεί σε όλους σχεδόν τους κλάδους της διοίκησης το οποίο και έφεραν αυτοί με ευαρέσκεια. Η αστυνομία ανταποκρίθηκε σε κάθε πρόσκληση που απευθύνθηκε σε αυτή χωρίς ενδοιασμό.

66. Στις εναρκτήριες παραγράφους της παρούσης επιστολής μας έχω περιγράψει επί μακρό τις υφιστάμενες περιστάσεις στην αποικία οι οποίες κατέστησαν δυνατή την έκρηξη των ταραχών κατά τον Οκτώβριο. Τα όσα εκτίθενται σε αυτές γεγονότα και σκέψεις υπήρξαν ως επί το πλείστον και από πολλού χρόνου γνωστά στην Κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητας. Σχετίζονταν όλα αμέσως προς τη στασιαστική δημαγωγία η οποία έγινε ανεκτή στην Κύπρο για πενήντα χρόνια και πλέον. Δεν υπάρχει μαρτυρία που να αποδεικνύει ότι η έκρηξη υπήρξε εσκεμμένη ή προδιευθετημένη. Κάθε τέτοια θεωρία θα

διαψευδότην αρκετά από την κατά τύχη φύση των θλιβερών γεγονότων τα οποία έχω αναγράψει στις προηγούμενες παραγράφους. Η φύση των γεγονότων αποκρούει επίσης κάθε εισήγηση ότι η εξέγερση αντιπροσώπευε πολύ διαδομένη επιθυμία από μέρος των Ελλήνων Ορθοδόξων κατοίκων για μεταβίβαση της Κύπρου στην Ελλάδα. Το έδαφος για τις ταραχές παρασκευάστηκε από τους αρχηγούς της ενωτικής κίνησης με τη ελπίδα ότι η εμφάνιση γενικών διαδηλώσεων θα προήγαγε το ζήτημα της ένωσης με τη δημοσιότητα. Ελαβαν χώραν διαδηλώσεις, αλλά γρήγορα εκφυλίσθηκαν αυτές σε όργια εγκληματικών βιαιοπραγιών από μέρος του όχλου και των κακοποιών στους οποίους η ενωτική κίνηση δεν μπορούσε να εξασκήσει έλεγχο. Τα πλήθη της καταστροφής αποτελούνταν πολύ από χυδαίο όχλου και μαθητές. Η πλειονοψηφία ευπολήπτων πολιτών είτε δεν έλαβε μέρος ή για να αποφύγει το στίγμα της προδοσίας, επευφημούσε για την ένωση. Στο στίγμα αυτό της προδοσίας ακριβώς έγειται κυρίως η δύναμη της ενωτικής κίνησης. Μέχρις ότου δε αφαιρεθεί τελειωτικά η σκιά του πολιτικού ορίζοντα για την ένωση, οι σημαίνοντες από τους κατοίκους δεν υπάρχει πιθανότητα ότι θα παρουσιασθούν κατά μεγάλους αριθμούς προς υποστήριξη της Κυβέρνησης και φανερή συνεργασία προς προαγωγή της χώρας τους από την βρετανική διακυβέρνηση.

67. Σε συμπέρασμα επιθυμώ να επαναλάβω και αναγράψω στην παρούσα έκθεση τη βαθειά μου εκτίμηση για τις υπηρεσίες που πρόσφεραν τα σώματα των ναυτικών, στρατιωτικών και εμπορικών δυνάμεων της Αυτού Μεγαλειότητας προς αποκατάσταση της τάξης στην Κύπρο. Η συνεχής προθυμία των αξιωματικών που έχουν την εξουσία η οποία δεν μπορούσε να καταμετρηθεί με ουλαμούς και λόχους. Για την αρωγή και ευμενείς οδηγίες του προκατόχου σας και του τμήματος σας κατά τη δυσκολότατη και πολύ ανήσυχη εκείνη περίοδο αισθάνομαι βαθύτατη ευγνωμοσύνη.

Εχω την τιμή κτλ
ΡΟΝΑΛΝΤ ΣΤΟΡΡΣ

Κυβερνήτης